

Sak F 55/24 Vedlegg

Høring om regulering av styringstjenesten i Den norske kirke og høring om biskopens tilsyn

Det følgende er et utkast til høring på sakene Styringstjenesten og Biskopens tilsyn og ledelse, som enheter i Den norske kirke er invitert til å svare på.

Synspunktene er basert på samtale 22.11.24 mellom undertegnede, Frank Grimstad og Arne Morten Holmeide. Marit Nybø meldte forfall.

Kirkelig fellesråd i Oslo vil også ha fått tilsendt en tilråding fra Nettverk for fellesrådsledere, sendt til leder av fellesrådet.

Innledning og overordnet synspunkt på flere av høringene

En første overordnet betraktning fra vår side er at det i flere av sakene er noen hovedlinjer som går igjen:

I et godt ment forsøk på samspill mellom de to linjene, skapes det uklarheter om makt- og ansvarsforhold, KfiO tror samhandling blir både tryggest og best med tydelighet på ansvarsgrenser. Da kan man praktisere tillit og respekt for ansvarsforhold vi ikke trenger å tolke ulikt.

På regionalt og lokalt nivå (i bispedømmeråd, fellesråd og menighetsråd i Oslo) er en nå godt i gang med prosesser som er i tråd med kirkemøtets vedtak om samvirke mellom valgte representanter og tjenesten for Ord og sakrament. Behovet for å endre f.eks. tjenesteordning for prestene bør ses i lys av dette.

KfiO vil rette søkelys på at høringene generelt leder til sterkere styring, og hvor fellesrådene som legitimt demokratisk valgt organ på vegne av sognene, ikke tillegges nok demokratisk tyngdekraft. For de aktuelle høringene vi har diskutert, er vi urolige for den demokratiske legitimitet og autoritet som soknets organer bør ha.

Høring: Biskopens tilsyn og ledelse

Slik saken er utformet, og ved de ulike forslag som fremmes, er dette en sak med konsekvenser både for demokratiet i Den norske kirke og for lokale styringsorganer. En overordnet observasjon er at saken om biskopens nye rolle i liten grad er sett i sammenheng med saken om demokrati og folkevalgte styringstjeneste. Biskopen er selv del av det folkevalgte organet, gjennom samvirkeprinsippet, og har ut fra tidligere saksutredninger ikke noe selvstendig styringsmandat utenfor det demokratiske organet der de inngår som medlem. Både tidligere KM-vedtak og Demokratiutvalget har holdt fast at demokratiet er den grunnleggende styringsform i kirken.

Det lederansvar biskopen har utøvd som arbeidsgiver overfor prester har vært et delegert ansvar, først fra kirkedepartementet og siden fra Kirkemøtet/Kirkerådet.

Når det gjelder biskopens tilsynsansvar er dette overdratt (sterkere enn delegasjon) fra fellesskapet, og innebærer en myndighet for tilsynet til vigslings tjeneste for prest, kateket, diakon og kirkemusiker (vigslingsinstituttet), liv og lære hos vigslede medarbeidere, forordning av gudstjenestelivet og godkjenning i liturgiske spørsmål. Tilsynsmyndigheten utøves individuelt og kollegialt av biskopene. Dette innebærer at det kun er biskopen som utøver tilsyn, prosten er medhjelper men har ikke selv del i tilsynsansvaret. Dette forhold gjøres uklart i høringsnotatet.

Dette er grunnleggende sett en type styring og kontroll, og ikke det vi vanligvis omtaler som ledelse i og av arbeidsforhold. Bruken av begrepet ledelse om biskopens tilsyn bidrar til å forsterke usikkerhet og uklarhet i organisasjonen, bl.a. fordi det skaper uklarhet mellom den ledelse som utøves av de som har lederoppgave forankret i arbeidsgiveransvar (demokratiske organer), og den kirkelige tilsynsrollen/ lederrollen som biskopene har overfor tilsatte.

Biskopen har som medlem av styringsorganet en lik innflytelse som ethvert annet medlem.

Prosten vil fortsatt ivareta ledelse i arbeidsgivers sted, på delegasjon fra folkevalgte organer og underlagt stiftsdirektør.

Ledelse på vegne av rådsstrukturen ivaretas på annen måte, særlig gjennom kirkeordningens bestemmelse om at det skal være daglig leder som opptrer i rådets sted i ledelse av virksomhet og arbeid. KM i fjor knesatte prinsippet om at Den norske kirke styres av demokratiske organer på alle nivåer, og at daglig leder utøver et helhetlig lederansvar på vegne av lokalkirkens organer (fellesråd og menighetsråd i ettsoknskommuner). Daglig leder opptrer i arbeidsgivers sted, leder de ansatte, ivaretar HMS-ansvar og har blant annet ansvar for kompetanseutvikling.

Vi mener det prinsipielt er riktig at ledelse av prestatjenesten bør tilligge stiftsdirektør på vegne av bispedømmerådet. Samtidig er det foreslått så vidt mange muligheter for biskopen til å øve innflytelse, at det kan bli vanskelig for stiftsdirektør å utøve dette ansvaret selvstendig og på vegne av rådet. Sammenblandingen av pastoral ledelse og tilsyn, i en ny forståelse av biskopens lederrolle gjør ledelse med utgangspunkt i arbeidsgiveransvar uklart på flere områder, bl.a. på feltet kompetanseutvikling som ligger under arbeidsgivers styring og ledelse.

Mens Kirkemøtet i fjor vedtok at kirken styres av demokratiske organer, kan dette dokumentet leses som en uthuling av dette. Blant annet omtalen av at biskopen ivaretar ledelse av menighetenes misjon (den saken det egentlig handler om), og samtidig deltar de i styringsorganene. Dette relateres ikke til det ansvar menighetsrådene har for å vekke og nære det kristelige liv i menighetene, samt at tilsvarende formulering er inntatt om bispedømmerådet.

Det er også vanskelig å se for seg at det er nødvendig å ta nåværende § 1 i tjensteordning for biskopen inn i kirkeordningen. Biskopens ansvar bør fortsatt reguleres i egen tjensteordning, nettopp for å markere at dette er en overdragelse fra fellesskapet – som prinsipielt kunne vært gjennomført annerledes. Å ta det inn i kirkeordningen gir det et nødvendig konstituerende preg.

Omtalen av prosten går også for langt i å knytte prosten som medhjelper av biskopen tett til selve tilsynsfunksjonen. I forslag til en ny bestemmelse i prostens tjensteordning står det at «Prosten skal se til at de øvrige vigslede medarbeidere i prostiet utfører sin tjeneste i samsvar med sine vigslingsforpliktelser». Dette er noe nytt ved at prosten gis en myndighet overfor tilsatte i kirkelig fellesråd. Dette kan bidra til en utvikling av prosten som en slags «minibiskop» i sitt prosti, og vil bidra til å svekke grunnlaget for en likeverdig samledelse mellom prost og kirkeverge. I kirkemøtevedtak om samledelse ble det fastslått at eventuell samledelse skal skje etter avtale mellom de aktuelle arbeidsgivere, dvs fellesrådene og bispedømmerådene. KfiO kan derfor ikke se at det er grunnlag for at Kirkemøtet ensidig gir biskop og prost inngripende myndighet overfor våre ansatte.

Som et hovedsynspunkt anbefaler vi at saken om biskopens tilsyn og ledelse utsettes, og ikke fremmes for Kirkemøtet i sin nåværende form. Saken foreslår betydelige, og prinsipielle, endringer i forståelsen av forholdet mellom tilsyn og ledelse som er svakt utredet og ikke i tråd med vanlig forståelse.

Som sekundære synspunkter mener vi at med de inngripende muligheter som foreslås tillagt biskopen ifht stiftsdirektørens utøvelse av ledelse, kan biskopen like gjerne fortsatt lede prestatjenesten i arbeidsgivers sted. Skal ledelse av prestatjenesten overføres stiftsdirektør på vegne av bispedømmerådet, må fullmaktene være tydeligere og forankres i rådet uten omfattende inngripende mandat fra biskop.

Vårt samlede forslag til svar på høringsspørsmålene er som følger:

1. Støtter du/dere forslaget om å flytte § 1 i tjenesteordning for biskoper, som beskriver innholdet i tilsynet, inn i kirkeordningen?

Nei

Merknad

Det er vanskelig å se for seg at det er nødvendig å ta nåværende § 1 i tjenesteordning for biskopen inn i kirkeordningen. Biskopens ansvar bør fortsatt reguleres i egen tjenesteordning, nettopp for å markere at dette er en overdragelse fra fellesskapet – som prinsipielt kunne vært gjennomført annerledes. Å ta det inn i kirkeordningen gir det et unødvendig konstituerende preg.

2. Støtter du/dere forslaget om at det ikke bør stå i bestemmelsen at biskopen kan gi bindende pålegg til valgte råd?

Nei

Merknad

Vi mener det prinsipielt er tilstrekkelig formulert i gjeldende ordning, at rådet står under biskopens tilsyn ut fra forpliktelsen på den evangelisk lutherske lære. Det kan etter vår vurdering tenkes situasjoner/vedtak gjort av valgte råd som kan bryte med læregrunnlaget, . I slike situasjoner vil vi henvise til gjeldende ordning der både biskop og prost har hjemmel for å delta i møtene i organene. Vi anser dette for tilstrekkelig. Dersom det skal innføres hjemmel for bindende ordning må konsekvensene av en slik hjemmel utredes nærmere enn i dette dokument

3. Støtter du/dere å flytte arbeidsgivers styringsrett over prestene fra biskopen til bispedømmerådet v/stiftsdirektøren?

Nei

Merknad

Vi mener at med de inngripende muligheter som foreslås tillagt biskopen ifht stiftsdirektørens utøvelse av ledelse, kan biskopen like gjerne fortsatt lede prestatjenesten i arbeidsgivers sted. Skal ledelse av prestatjenesten overføres stiftsdirektør på vegne av bispedømmerådet, må fullmaktene være tydeligere og forankres i rådet uten omfattende inngripende mandat fra biskop.

4. Støtter du/dere forslaget om at prosten fortsatt skal være biskopens medhjelper og kunne ivareta tilsynsoppgaver på vegne av biskopen, samtidig som prosten fortsatt ivaretar arbeidsgivers styringsrett over prestene lokalt?

Nei

Merknad

Vi støtter at prosten skal være biskopens medhjelper, men ikke at vedkommende ivaretar tilsynsoppgaver på vegne av biskopen. Dette er en så vidt omfattende prinsipiell endring, at vi ikke kan se at utredning og høring gir grunnlag for en slik endring.

5. Støtter du/dere forslaget om å styrke biskopens rolle i kompetanseutvikling for alle kirkefaglig ansatte?

Nei

Merknad

Dette er grunnleggende sett arbeidsgivers ansvar. Vi mener formuleringene på dette punkt både svekker arbeidsgivers ansvar for at den tilsatte har tilstrekkelig kompetanse og ansvar menighetsråd/fellesråd /den tilsatte har for å bidra til valg av type kurs/etterutdanning/kompetanseutvikling. Vi mener likevel at biskop bør kunne invitere (eventuelt innkalle til samlinger), og som arbeidsgiver bør støtte/finansiere.

6. Støtter du/dere forslaget om å styrke biskopens rolle ved tilsetting i alle stillinger som det vigsles til?

Nei

7. Støtter du/dere forslaget om at det bør opprettes saksbehandlingsregler i tilknytning til vigslingsamtalen?

Ja

Høring: Regulering av styringstjenesten

Saken følger opp KM-vedtak i form av en høring, og KfiO vil peke på følgende trekk i utredningen som vi ikke finner å kunne støtte.

I forslag til regulering av styringstjenesten er ordlyden justert betydelig i forhold til Kirkemøtevedtaket. Her foreslår sekretariatet et nytt punkt i kirkeordningen:

«De som er valgt til å sitte i styringsorganer i Den norske kirke, inngår i kirkens styringstjeneste.

Styring av Den norske kirke skjer på alle nivå i et samvirke mellom valgte representanter for og blant kirkens medlemmer og representanter for tjenesten med ord og sakrament.»

Vedtaket om demokrati i KM 2023 og 2024 fastslo at demokratiske organer var styringsorganer, og at **biskop/prost/prest var del av organet. Samvirkeprinsippet er en følge av den grunnleggende demokratiske styring av kirken, eller dets praksis, ved at representant for tjenesten med ord og sakrament er del av styringsorganet.** Dette innebærer også at biskop/prost/prest dermed ikke hadde noe selvstendig styringsansvar utenfor rådsorganet. Forslaget til vedtak setter samvirkeprinsippet som det primære, og ikke at kirken styres av demokratisk (folkevalgte) organer på alle nivå.

En bedre formulering ville være:

Den norske kirke styres av demokratiske organer på alle nivå, og utøves i et samvirke mellom valgte representanter for og blant kirkens medlemmer og representanter for tjenesten med ord og sakrament.

De som er valgt til å sitte i styringsorganer i Den norske kirke, inngår i kirkens styringstjeneste.

Dersom en anvender dette som formulering, blir det tydeligere at all ledelse er demokratisk forankret og skal finne sted i demokratiske organer. Rådsorganer kan delegere slikt ansvar, f eks med hensyn til prostens ledelse av prestedtjenesten.

Vi opplever godt samarbeid med soknepresten i menighetsrådene.. Soknepresten samordner prestedtjenestens arbeid med menighetsrådets planer. Vi mener det er unødvendig og ikke hensiktsmessig å/event: ikke er tilstrekkelig argumentert for nødvendigheten av å endre regelverket på dette punkt endre tjenesteordning med kvalifikasjonskrav for prester, ved å presisere at enhver prest er forpliktet på de planer som MR fastsetter.

Prosten vil tilsvarende lede prestedtjenesten i henhold til de planer som er vedtatt av menighetsrådene. Samtidig er det i notatet skrevet inn tekst som kan bidra til å svekke den styrking av en demokratisk styringstjeneste som saken sikter mot.

Samlet vil vår anbefaling munne ut slik i forhold til høringsspørsmålene:

1. Støttar du/de forslaget om at ei føresegn om styringstenesta i kyrkja blir satt inn i kyrkjeordninga?

Ja

2. Er du/de samd i den utforminga som føresegna har fått?

Nei

Merknad

For å markere Kirkemøtets vedtak om demokrati og folkevalgtes rolle, samt samvirkeprinsippet, foreslår vi følgende endring i teksten:

Den norske kirke styres av demokratiske organer på alle nivå, og utøves i et samvirke mellom valgte representanter for og blant kirkens medlemmer og representanter for tjenesten med ord og sakrament.

De som er valgt til å sitte i styringsorganer i Den norske kirke, inngår i kirkens styringstjeneste.

3. Støttar du/de forslaget om ei ny føresegn i § 2 i tjenesteordning med kvalifikasjonskrav for menighetsprester?

Nei

Merknad

Vi opplever godt samarbeid med soknepresten i menighetsrådene. Soknepresten samordner prestedienstens arbeid med menighetsrådets planer. Vi mener det er unødvendig og uhensiktsmessig å endre tjenesteordning med kvalifikasjonskrav for prester, ved å presiseres at enhver prest er forpliktet på de planer som MR fastsetter.

4. Er du/de samd i den utforminga som føresegna har fått?

Nei

Merknad

Samme begrunnelse som punkt 4.

5. Har du/de andre merknadar til høringa?

Nei